

458

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. Драгоманова**

ЧЖАН ЛЕЙ

УДК 378.016:[786.2:371.015.3](043.3)

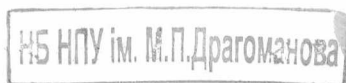
**ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО**

13.00.02 – теорія і методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

张磊

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник -

кандидат педагогічних наук, доцент
ДЕМИДОВА Марина Григорівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», факультет музичної та хореографічної освіти, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
ОТИЧ Олена Миколаївна,
директор Науково-дослідного інституту Університету менеджменту освіти НАПН України;

кандидат педагогічних наук, доцент
СОФРОНІЙ Зоя Василівна,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, факультет педагогіки, психології та соціальної роботи, доцент кафедри музики.

Захист відбудеться 27 червня 2015 року о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ - 30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 26 травня 2015 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Третє тисячоліття стало періодом інтеграції знань у глобалізованому просторі. Відкритість будь-якої інформації завдяки комп'ютерним технологіям, що робить інтелектуальні надбання різних культур когнітивною сферою професійного становлення студентської молоді, зокрема і в музично-педагогічній сфері, сприяє не тільки зростанню фахової компетентності, а, перш за все, особистісному розвитку майбутнього спеціаліста. Процес засвоєння інтелектуально-творчих надбань іншої культури стає більш ефективним, коли іноземні студенти, які навчаються музики в Україні, включені в її ментально-життєвий простір суспільства, в культурні практики повсякдення.

За таких умов набуває важливості дослідження проблеми *пізнавальної ініціативи* студентів педагогічних закладів освіти, з'ясування перспектив її використання у науково-педагогічній практиці майбутніх учителів музики.

Аналіз науково-теоретичної літератури дозволив систематизувати підходи щодо змісту окресленої проблеми у працях видатних психологів та педагогів: пізнавальна ініціатива була предметом вивчення у контексті інтелектуальної діяльності індивіда, його мислення (Д. Богоявленська, А. Маслоу, Б. Теплов, М. Ярмаченко); з позицій пізнання психології діяльності людини (В. Давидов, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), загальної активності та пізнавального інтересу особистості (В. Іванов, М. Морозов, В. Небиліцин, Л. Шеншов); діагностики і оптимізації навчального процесу (Буй Ван Хуе, Н. Менчинська, Л. Фрідман та ін.), у тому числі музично-педагогічної спеціалізації (Е. Ткач). Однак, методико-технологічний аспект формування музично-пізнавальної ініціативи студентів у єдності традиційних та сучасних методів отримання нових знань, їх трансформації у єдиному культурному полі, що обумовлює нові педагогічні підходи, якість у розробці методик викладання музики для майбутніх учителів, не був спеціальним предметом наукових досліджень у музичній педагогіці.

Разом з тим, у системі методологічних підходів загальнонаукового пізнання визначено специфіку філософсько-культурологічного контексту поняття пізнавальної ініціативи, зокрема й щодо фортепіанного навчання. Існує кореляція розвитку основних постулатів української філософії (Д. Заточник, В. Мономаха, Д. Паломник, К. Туровський, Ю. Дрогобич, С. Оріхівський, П. Русин, Г. Сковорода, П. Могила, І. Гізель, Ф. Прокопович) із тенденціями в освітніх процесах. Саме тому в контексті розгляду філософських ідей розгортається усвідомлення педагогічних категорій та аналізується їх дидактична місія в системі музичної освіти.

Дослідження специфіки пізнавальної ініціативи у фортепіанному навчанні викликає необхідність вивчення особливостей фортепіанної музики (М. Гордійчук, М. Лисенко, Б. Яворський та ін.), становлення й розвитку музичної педагогіки (О. Рудницька, О. Козир, О. Отич, О. Падалка, З. Софроній, О. Щолокова та ін.), виконавської діяльності піаністів (Ж. Аністратенко, Р. Верхолаз, Н. Гуральник, Н. Кашкадамова, О. Кононова, Г. Курковський,

Є. Реброва, М. Степаненко, Г. Ципін, В. Шульгіна та ін.), шляхів підвищення ефективності фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики, формування різних складових музичного мислення, уявлення, пам'яті, виконавської техніки, просвітницьких здобутків тощо (Н. Ашихміна, Є. Куришев, Л. Масол, М. Сибірякова-Хіловська, Інь Юань, Чжан Сяошен, Чжоу Тінтіна та інші).

Аналіз основних теоретичних положень, що розкривають сутність пізнавальної ініціативи як науково-педагогічної категорії, забезпечує вивчення шляхів педагогічного впливу на розвиток індивіда, відповідних умов його професійного формування, уможливило розробку системи відповідних методик, спрямованих на позитивний результат навчання, що розкривають перед індивідом перспективи подальшої самостійної педагогічної діяльності. У такому контексті обрана тема – формування пізнавальної ініціативи студентів (у нашому випадку вчителів музики, у тому числі іноземних, котрі вчаться в Україні) – має розглядатися з огляду на характер застосування студентом власних творчих можливостей, що можуть проявлятися за власної ініціативи або під впливом педагогів. Це є складний процес інтерсуб'єктної взаємодії, що характеризується початковими очікуваннями, пов'язаними із національним досвідом освітнього процесу, що може значно активізувати навчальну діяльність іноземних студентів та зорієнтувати викладацьку діяльність педагогів.

Заглиблення у зміст цієї проблеми дозволило виявити *суперечності* між: професійною потребою майбутніх учителів у самостійному вирішенні низки складних навчальних та практичних задач і обмеженістю шляхів отримання відповідних компетентностей у навчальних умовах; необхідністю вільної орієнтації студентів у соціокультурному музичному просторі навчаючої країни (Україна) і обмеженістю ініціативності та недостатністю сформованості адаптивних навичок у китайських студентів; загальнонауковими освітніми настановами щодо професійного становлення спеціаліста і власним шляхом кожного індивіда на шляху подолання виникаючих проблем у музично-пізнавальній діяльності.

Потребує особливої уваги розробка методичного забезпечення формування музично-пізнавальної ініціативи студентів педагогічних університетів, що дозволило б якісно опановувати зразки європейської музичної культури, зокрема української, іноземними студентами. Означена проблема не була окремим предметом науково-теоретичних досліджень, методичних розробок, що й обумовили вибір теми дисертації: «*Формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано*».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація входить до плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва та хореографії Інституту мистецтв Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і складає частину наукового напрямку «Художньо-естетичне виховання молоді в умовах сучасних інформаційних процесів і технологій».

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол № 9 від 25.04.2013 р.)

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики (зокрема іноземних), які навчаються в Україні, в процесі навчання гри на фортепіано.

У відповідності до мети були поставлені наступні *задачі*:

- розкрити сутність поняття «музично-пізнавальна ініціатива» на основі аналізу психолого-педагогічної наукової літератури;
- визначити особливості пізнавальної ініціативи студентів Китаю на засадах української музично-педагогічної традиції;
- обґрунтувати зміст та структуру поняття «музично-пізнавальна ініціатива» майбутнього вчителя музики;
- з'ясувати стан сформованості музично-пізнавальної ініціативи майбутнього вчителя музики Китаю на основі обґрунтованих критеріїв та показників досліджуваного феномена;
- обґрунтувати принципи та педагогічні умови формування музично-пізнавальної ініціативи майбутнього вчителя музики в процесі навчання гри на фортепіано;

- розробити та апробувати експериментальну методику поетапного формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано та перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – музично-пізнавальна діяльність майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки в університетах України.

Предмет дослідження – методичне забезпечення формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є: освітні документи (Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст., Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року); фундаментальні положення філософії освіти (В.Андрущенко, Г.Меднікова), історія і теорія технології підготовки майбутнього вчителя (В.Безпалько, В.Бондар, С.Гончаренко, Г.Костюк, Ю.Руденко, С.Сисоєва та ін.); психологічне обґрунтування самореалізації особистості в процесі діяльності (А.Петровский, К.Платонов, Д.Богоявленська та ін.); принципи організації навчально-пізнавальної діяльності (І.Лернер, О.Савченко, Г.Щукіна та ін.); історія та теорія підготовки вчителя музичного мистецтва (Л.Арчажникова, Н.Гродзенська, Н.Гузій, Н.Гуральник, А.Козир, Л.Куненко, О.Михайличенко, В.Орлов, Г.Падалка, Г.Побережна, О.Рудницька, О.Ростовський, О.Хижна, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.).

У дослідженні застосовуються наступні взаємозбагачуючі **методи** дослідження:

- *теоретичні* – аналіз філософсько-естетичної та науково-методичної літератури, узагальнення результатів теоретичних висновків та існуючого

досвіду формування пізнавальної ініціативи (у тому числі музично-пізнавальної); систематизація отриманих науково-теоретичних даних, проектування методичної системи, узагальнення результатів;

- *емпіричні* – отримання результатів діагностики, анкетування, тестування, вербальна комунікація, прогнозування;

- *статистичні* – обробка аналітико-статистичних даних, математична обробка отриманих результатів.

Наукова новизна дослідження :

уперше: визначено зміст поняття «музично-пізнавальна ініціатива» як категорії музичної педагогіки; конкретизовано методологічні засади її обґрунтування та визначено компонентну структуру в контексті фахової підготовки майбутніх учителів музики з пріоритетом фортепіанного навчання; розроблено організаційно-методичне забезпечення формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики в педагогічних університетах України з урахуванням нових пізнавальних можливостей студентів, обумовлених сучасними технологіями навчання;

удосконалено: методичне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музики, методiku фортепіанної підготовки студентів (у т. ч. іноземних);

набули подальшого розвитку: зміст музично-педагогічної підготовки спеціалістів та фахового вдосконалення майбутніх учителів музики Китаю в умовах навчання в Україні.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання напрацьованого матеріалу у навчанні китайських студентів у педагогічних університетах України, у забезпеченні реальних шляхів ініціативних проявів майбутніх учителів музики за рахунок використання психолого-педагогічних тренінгів, формувального тестування; у доцільності використання розробленої спеціальної методики формування пізнавальної ініціативи студентів фахівцями Китаю та України (система методів психолого-педагогічного спрямування, технології набуття адаптивної впевненості, розкриття здатності до прояву ініціативи особи); у вдосконаленні змісту індивідуальних занять (історичний, теоретичний і технологічний модулі); застосуванні винайдених методів формування музично-пізнавальної ініціативи у фортепіанному навчанні та у проведенні педагогічної практики.

Результати дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової (довідка № 4 від 05.01.2015 р.); Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07-10/2836 від 16.12.2014 р.); Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського” (довідка № 4572 від 08.12.2014 р.).

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні теоретичні положення, рекомендації та результати дослідження обговорювалися та здобули схвальну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях та семінарах: конференція молодих учених та

студентів «Художньо-естетичне виховання молоді в умовах сучасних інформаційних процесів і технологій» (2011 р., Одеса); III Міжнародної наукової конференції «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції» (2013 р., Суми); Міжнародна наукова конференція «Мистецька освіта: традиції і новації» (2014 р., Мелітополь); Міжнародна науково-методична конференція: «Мистецька освіта у вимірах сучасності» (2014 р., Київ); XI Міжнародні педагогічно-мистецьких читання пам'яті О.П. Рудницької (2014 р., Київ); *Всеукраїнський науково-методичний конференції-семінарі «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики»* (2014 р., Київ); обговорювались на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу та диригування Інституту мистецтв НПУ імені М.П. Драгоманова, кафедри музичного мистецтва та хореографії Інституту мистецтв Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Публікації. Основні теоретичні положення дисертації, її результати та висновки відображено у 6 одноосібних наукових працях, з них: 5 публікацій у провідних фахових виданнях з педагогіки, 1 – у міжнародному виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (189 найменувань, 14 – іноземними мовами, з них 7 – китайською). Повний обсяг дисертації 230 сторінок, основного тексту – 174 с. Робота містить 9 таблиць, 11 рисунків, що разом з додатками складає 39 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, об'єкт, предмет і задачі дослідження, розкрито його теоретико-методологічну основу, висвітлено наукову новизну і практичне значення, схарактеризовано методи дослідження, наведено дані про апробацію та впровадження результатів дисертації.

У першому розділі – *«Теоретичні основи дослідження пізнавальної ініціативи як наукового поняття музичної педагогіки»* – розкриваються методологічні та теоретичні основи сутності поняття «пізнавальна ініціатива» як наукової категорії та подане його авторське тлумачення в контексті музичної педагогіки. Обґрунтовано необхідність засвоєння інтелектуально-творчих надбань іншої культури іноземними студентами, які навчаються музики в Україні, за умов включення їх у ментально-життєвий простір культури цієї країни.

Вивчено ґносеологічні засади змісту пізнавальної ініціативи, перспективи її застосування у музично-педагогічній теорії та практиці, проаналізовано ідеї, які висвітлено у філософії, психології, соціології, педагогіці, а саме: характерні особливості пізнавальної ініціативи у науковій

теорії, винайдені загальні позиції усвідомлення їх сутності для подальшої їх трансформації у музично-освітній галузі.

Аналіз науково-теоретичної літератури уможливив розуміння сутності поглядів на обрану проблему видатних психологів та педагогів, які розкривали її у контексті інтелектуальної діяльності індивіда, його мислення (Д. Богоявленська, А. Маслоу, Б. Теплов, М. Ярмаченко), з позицій пізнання психології людської діяльності (В. Давидов, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), розкриття проблеми загальної активності та пізнавального інтересу особистості (В. Іванов, М. Морозов, В. Небиліцин, Л. Шеншов), педагогічної психології і діагностики навчального процесу (Буй Ван Хуе, Н. Менчинська, Л. Фрідман, Чжоу Тинтин та ін.), у контексті музично-педагогічної спеціалізації (Е. Ткач).

З'ясовано, що філософська думка ХХ ст., яка відзначилася новими ідеями світосприйняття та інтересом до питань формування наукової свідомості, розбудовувалась у власних концепціях мислителів з огляду на засади наукової поваги до філософської думки минулого, що уможливлювало їх взаємозбагачення. Тому аналізоване поняття – пізнавальна ініціатива – включає широкий світоглядний контекст: погляди на істину, людину, її свободу та процес пізнання. Для досягнення поставленої мети звернено увагу до доробку українських філософів для імплікації ідей, які демонструють ціннісний підхід до визначення людської сутності і можуть стати відправними у педагогічній науці, а також безпосередньо втілюються у розгортанні пізнавальної ініціативи кожної особистості.

Проаналізовано філософський зміст творів українських мислителів (Д. Заточник, В. Мономаха, Д. Паломник, К. Туrowsкий), в яких домінували енциклопедичність, повага до розуму і таланту, висвітлювалась ідея набуття мудрості через знання, втілення їх на практиці, і, що особливо важливо, розвиток педагогічної дії, потреба передавати набуте своїм нащадкам.

Простежено розвиток філософської думки у працях фундаторів ідей розуміння людини не лише як частки космосу, природи, а й як її господаря (Ю. Дрогобич, С. Оріхівський, П. Русин). Так, погляди та висновки С. Оріхівського стали важливими в усвідомленні людини самодостатньою цінністю, від самовизначення якої залежить реалізація її власного високого призначення. Ідеї П. Могили (автора християнського екуменізму в межах України), І. Гізеля, Ф. Прокоповича щодо значимості мистецтва та загалом емоційно-виховного компоненту в освіті (в навчальному розкладі Києво-Могилянського колегіуму з'являється музика), сприяли обґрунтуванню чуттєвого пізнання, переваги інтелектуального пізнання над дискурсивним; акцентуванню уваги на самосвідомості людини як призми світосприйняття.

У вивченні української філософської думки щодо можливостей пізнання світу особливої уваги надано доробку Г. Сковороди, а саме його принципам тотожності щастя та істини, етико-антропологічному вченню морального удосконалення, духовного зростання особистості, яка здатна зробити власний вільний життєвий вибір, виховати у собі волю, а також домінантним ідеям його вчення – антеїзму („сродність” людини із світом),

екзистенціалізму (орієнтація на унікальність особистості). Такі ідеї українських філософів забезпечили формування твердження про єдність мудрості „вчителя” життя, що виражається у способах світобачення і світовідношення, цілісності серця, розуму і вчинку. Таким чином, вивчення української філософської спадщини сприяло розумінню гуманістичного людиноцентричного змісту культурно-історичних, соціально-освітніх процесів в Україні. Інтелектуальний та культурний рівень висунутих ідей стали основою розуміння особистості інтелектуальним центром Всесвіту, організатором його пізнання та самопізнання.

У розділі наголошується, що актуалізація української музичної традиції у розвитку пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики – іноземців, які навчаються в Україні, відбувається за рахунок ознайомлення з українською культурою (у тому числі педагогікою, музичною освітою), отримання достатніх знань з української композиторської творчості та фортепіанного репертуару.

Аналіз науково-теоретичної сутності пізнавальної ініціативи уможливив визначення *характерних особливостей* досліджуваної дефініції, а саме: наявність новизни діяльності, добровільні прояви ініціативи, *самостійне* рішення сформульованих завдань і творче ставлення до праці в умовах *активної життєвої* позиції. Філософські ідеї пізнання об'єктивного світу обґрунтовують позиції прогресивної науки і спрямовують подальше дослідження обраної проблеми у психолого-педагогічній науці і практиці.

Різновиди активності особистості, що набули вираження в ініціативі, розглянуто на основі праць дослідників Д. Богоявленської, Л. Шеншова, А. Маслоу, А. Матюшкіна та інших, які детально вивчали активність пізнавальної діяльності людини для віднайдення якісних характеристик активності дій як „міри взаємодії”, виявлення її сутності, міри інтелектуального прояву.

Сутність та зміст пізнавальної ініціативи осмислено у взаємозв'язку з іншими поняттями педагогіки для з'ясування перспектив її використання в науково-педагогічній практиці та навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва. Так, поняття «пізнавальна ініціатива» розглядається у низці детермінант: діяльнісний підхід, у процесі якого розкривається інтелектуальна діяльність людини, її когнітивні функції; врегульована усвідомленою установкою до обраних дій система мотивів щодо пізнавальної діяльності, включаючи сугестивну мотивацію (розвиває потребово-пізнавальний інтерес до обраної справи, проявляє особистісну активність у творчому спілкуванні, адаптаційну зацікавленість, що у нових навчально-творчих умовах розкриває власну пізнавальну ініціативу); моральний аспект ініціативи, що визначає відповідальність людини, що бере на себе значну ініціативу, більшу ніж цього вимагає просте виконання загально прийнятих норм. Таким чином, ініціативність з позиції педагогічної науки розглядається як творча здатність, що виявляється у постійному прагненні до самостійних дій, активній життєвій позиції особистості.

Аналіз ідей психологів уможливив визначення сутності поняття «пізнавальна ініціатива» з позицій трактування її як фізіологічного і психологічного явища, пояснення сутності досліджуваного поняття через звернення до взаємопов'язаних категорій: діяльність, інтелект, пізнання, мотивація, усвідомлена настанова, прагматично-пізнавальний інтерес, активність, адаптація, інтуїція, пізнавальна ініціатива.

Таким чином, вивчення сутності поняття «пізнавальна ініціатива» з різних наукових позицій уможливило формування авторської інтерпретації феномена пізнавальна ініціатива як *спроможність адаптованої до інтелектуально-творчої активності особи, яка застосовує у соціумі усвідомлено або інтуїтивно власні нові ідеї відповідно до професійно значущої системи інтересів*.

У другому розділі – «Обґрунтування моделі формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики» – розкрито зміст та структуру досліджуваного феномена, подано обґрунтування методичних засад теоретичної моделі процесу формування музично-пізнавальної ініціативи, визначені науково-теоретичні підходи, педагогічні принципи, доцільні педагогічні умови, розроблено критеріальний апарат оцінювання ефективності формування визначених компонентів.

Обґрунтування моделі формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики спиралося на зміст феномена «музично-пізнавальна ініціатива» у процесі її формування у майбутнього вчителя музики та побудовано з урахуванням наступних науково-теоретичних *підходів*: *суб'єктний, національно-спрямований, когнітивно-творчий, культурологічний та технологічний*, які, перебуваючи у постійній взаємодії забезпечили ефективність їх функціонування у визначеному в психології та застосованому нами *феноменологічному науковому напрямі*.

Для забезпечення ефективності формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики (у т.ч. іноземних) було виокремлено та застосовано такі *педагогічні принципи*:

- спонукання усвідомленої мотивації щодо сприйняття загальнолюдських цінностей;

- врахування власної установки на створення внутрішніх стимулів самостійного просування до наміченої мети та результативності нових відкриттів;

- соціальної саморегуляції та вільного вибору фахових орієнтирів, відповідних культурно-освітній системі навчальної держави;

- активізації інтелектуально-творчої ініціативи на основі врахування індивідуальних психологічних особливостей суб'єктів навчання;

- чуттєво-емоційної рефлексії в умовах інтеркультурного навчального музично-педагогічного середовища;

- послідовності у набутті музично-теоретичних знань та художньо-технологічних надбань у практиці оновлення змісту виконуваної фортепіанної музики.

Для ефективного протікання експериментальної роботи до методичних засад було визначено *педагогічні умови*, а саме: обґрунтування аксіологічної сутності музичного репертуару композиторів різних музичних культур; застосування комплексу сучасних технічних засобів отримання музичної інформації; спонукання прояву активної власної творчої ініціативи студентів; обов'язкове включення фортепіанних творів різної складності, стилістики та жанрів; заохочення ініціативи студентів стосовно власного відбору музичного матеріалу; створення педагогічних ситуацій підтримки інтуїтивних рішень іноземних студентів; підтримка ініціювання творчих проєктів.

Перша педагогічна умова – *обґрунтування аксіологічної сутності музичного репертуару композиторів різних музичних культур* – забезпечувалася викладачами, які спонукали вмотивоване усвідомлення майбутнім учителем музичного мистецтва загальнокультурної цінності різних музичних творів (фортепіанних) в умовах глобалізації світового культурного середовища.

Друга педагогічна умова – *застосування комплексу сучасних технічних засобів отримання музичної інформації* – передбачала використання сучасних засобів здобуття музичної інформації (мультимедіа, аудіо-, відео техніка, відвідування театральних та театралізованих вистав, фестивалів, концертів тощо). До того ж, за цієї умови ефективніше відбувався процес адаптації іноземних студентів у нових соціокультурних ситуаціях пізнання шедеврів світової фортепіанної літератури (класичної музики, сучасних творів, у т. ч. українських).

Третя педагогічна умова – *спонукання прояву активної власної творчої ініціативи студентів* – забезпечувала участь студентів в організації самостійної навчальної та концертної діяльності для набуття нових знань з історії та теорії музичної культури України, забезпечення засвоєння майбутніми вчителями музики та подальшого самостійного використання отриманого досвіду у навчальній та виконавській практиці.

Четверта педагогічна умова – *обов'язкове включення фортепіанних творів різної складності, стилістики та жанрів* – сприяла розширенню тезаурусу студентів, оскільки передбачала включення у робочі індивідуальні плани для їх опанування та застосування у власному виконанні творів з українського музичного репертуару. Ця умова передбачала використання доступного з точки зору методичних, технологічних та художніх ускладнень фортепіанних творів.

П'ята педагогічна умова – *засхоєння ініціативи студентів стосовно власного відбору музичного матеріалу* – передбачала урахування знань з теоретичних положень щодо формування музично-педагогічної ініціативи суб'єктів навчання, заохочення самостійного вивчення та запровадження, засвоєння та виконання тих музичних творів, які відповідають вподобанням кожного студента. Дотримання цієї педагогічної умови сприяло знаходженню власних шляхів адаптації до творчої презентації обраних і

вивчених фортепіанних творів, відповідних індивідуальності кожного студента, та їх використання в різному соціально-культурному середовищі.

Шоста педагогічна умова – *створення педагогічних ситуацій підтримки інтуїтивних рішень іноземних студентів* – відкривала можливість кожному студенту впевненого вирішення власних художніх задач щодо опанування фортепіанних творів, їх власного самобутнього творчого трактування.

Сьома педагогічна умова – *підтримка ініціювання творчих проєктів* – передбачала виконання української музики на фортепіано, застосовувалася для сумісного з викладачем або іншими студентами створення концертних програми або включення окремих фортепіанних творів у свої академічні програми з метою популяризації української фортепіанної музики та улюблених фортепіанних творів композиторів своєї культурної спадщини.

У розділі представлена компонентна структура пізнавальної ініціативи та відповідний критеріальний апарат оцінювання ефективності визначених компонентів. Першому, *усвідомлено-мотиваційному* компоненту, відповідав **критерій** – *дотримання власної установки щодо музично-пізнавальних потреб* з показниками: міра власного бажання до ознайомлення з новою фортепіанною літературою, поінформованість щодо українського музичного репертуару. До другого, *сугестивно-емоційного* компонента, віднесено **критерій** – *здатність до безпосередньої чуттєво-емоційної реакції на музичні твори українських авторів* з показниками: міра адекватності реакції на безпосереднє художньо-образне навіювання музики, міра інтуїтивного відтворення в процесі опанування та виконання музичних творів українських композиторів. До третього компонента *інтелектуально-творчої активності*, віднесено **критерій** – *ступінь застосування власної творчої ініціативної позиції* з показниками: міра активності у застосуванні невідомих раніше розумово-пошукових дій для отримання нової музично-виконавської інформації, ступінь ініціювання творчих орієнтирів власної інтерпретації невідомих музичних творів. Четвертий компонент *музично-пізнавальної зацікавленості*, оцінювався **критерієм** – *інтерес до пізнання української музики* з показниками: обсяг проаналізованих фортепіанних творів різних стилістичних напрямів, наявність досвіду виконання на фортепіано раніше невідомих творів. До п'ятого компонента, *особистісного музично-адаптаційного*, визначено **критерій** – *міра власної рефлексії (самопізнання) результату адаптації* з показниками: відповідність самостійно обраних шляхів адаптації навчальним умовам, міра орієнтації у незнайомому фортепіанному репертуарі. До шостого, *самостійно-продуктивного* компонента, визначено **критерій** – *ступінь збалансованості нового і невідомого музичного матеріалу* з показниками: обсяг вивченого музичного матеріалу, міра самостійності у прояві ініціативних дій.

Розроблені методичні засади було покладено в основу практичної формувальної роботи.

У третьому розділі – «Експериментальна методика формування музично-пізнавальної ініціативи майбутнього вчителя музики в процесі

фортепіанного навчання» – було розкрито хід поетапної експериментальної роботи, визначено якість сформованості досліджуваного феномена, проведени оцінні заходи, підраховано отримані результати, оброблено їх та узагальнено, внесено у відповідні таблиці та відображено на малюнках.

Експериментальну роботу здійснено у три етапи. Перший етап – *навчально-пізнавальної самовизначеності*; другий – *активізації інтелектуально-творчої виконавської ініціативи*; третій – *проектування та продукування власної ініціативної діяльності*. На всіх етапах основним наскрізним принципом ефективності відповідної діяльності ми вважаємо самостійне визначення власних дій та активного їх запровадження.

На констатувальному етапі було розкрито стан обраної проблеми у практиці підготовки майбутніх фахівців. Для визначення якості сформованості музично-пізнавальної ініціативи було розкрито зміст рівневих характеристик.

Високого рівня сформованості музично-пізнавальної ініціативи досягли студенти, які з усіх компонентів у сумі отримали високий оцінний бал, продемонстрували: здатність самостійно вирішувати, яку невідому музику виконувати на фортепіано; знання популярних українських фортепіанних творів і декількох виконавців; здатність до адекватної художньо-емоційної реакції на звучання невідомих фортепіанних творів; уміння пропонувати власну емоційну драматургію фортепіанних творів, адекватну стилю та образно-емоційному змісту або зафіксованій у назві програмного твору. На цьому рівні майбутній учитель музики активно із зацікавленням здобуває інформацію, відшукуючи самостійно нотний матеріал у Інтернеті, бібліотеках друзів, викладачів фортепіано; ініціюють власні пропозиції щодо інтерпретаційних орієнтирів, пропонують різні їх елементи (темپ, тембр, динаміка, аплікатура, артикуляція), надаючи багато варіантів їх співставлення. Без активної допомоги викладачів демонструють уміння адаптуватись у нових умовах виконання, освітніх ситуаціях; самостійно справляються зі хвилюванням перед та під час концертного виступу й уміють адаптувати власний виконавський досвід до нових стилевих (художніх) орієнтирів. Надають вірну характеристику музичним творам різних стилістичних спрямувань, панували п'ять творів українських авторів.

Середнього рівня сформованості музично-пізнавальної ініціативи досягли студенти, які проявили: під керівництвом викладача, іноді самостійно, уміння вирішувати, яку невідому музику виконувати; знали деякі з популярних українських фортепіанних творів і декількох виконавців; демонстрували адекватну художньо-емоційну реакцію на звучання невідомих творів; у опоновуваній фортепіанній музиці частково пропонували власну емоційну драматургію, яка співпадала з образно-емоційним змістом або зафіксованою у назві програми твору. Студенти вміють здобувати музичну інформацію, відшукуючи нотний матеріал (Інтернет, бібліотеки друзів), ініціюють окремі елементи власної інтерпретації (вибірково – темп, тембр, динаміка, аплікатура, артикуляція), пропонуючи різні варіанти їх

співставлення; намагаються без допомоги викладачів демонструвати уміння адаптуватись у нових умовах виконання, освітніх ситуаціях, майже самостійно справляються зі хвилюванням перед та під час концертного або академічного виступу й уміють адаптувати власний виконавський досвід до нових стилєвих (художніх) орієнтирів. Студенти надають вірну характеристику музичним творам різних стилістичних спрямувань; опанували чотири-п'ять творів українських авторів.

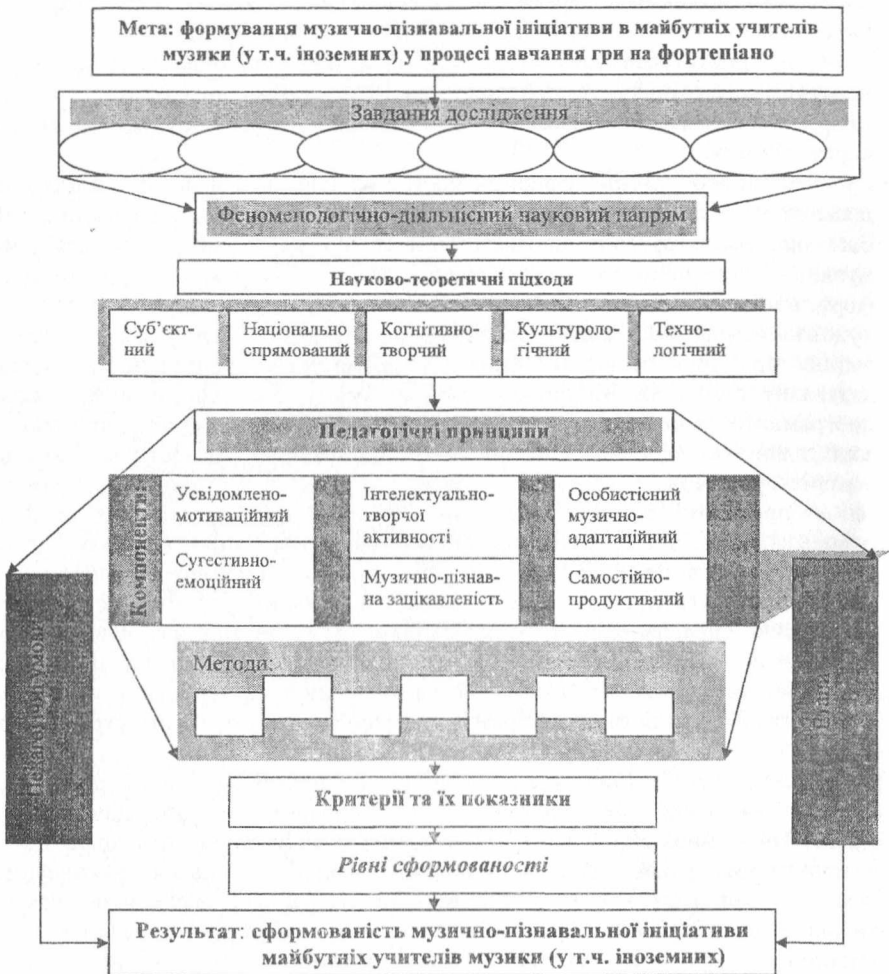

Рис. 1. Модель формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики

Низького рівня сформованості музично-пізнавальної ініціативи досягли студенти, які проявили таке: під керівництвом викладача вирішували, яку невідому музику виконувати на фортепіано; знають один-два з числа популярних українських фортепіанних творів, демонструють схожу з традиційною художньо-емоційну реакцію на звучання невідомих фортепіанних творів; у опонуванні фортепіанній музиці демонструють деякі елементи власного емоційного відгуку в обговоренні з викладачем, який співпадає з образно-емоційним змістом або зафіксованим у назві програмного твору. Користуючись допомогою викладача знаходять музичну інформацію (Інтернет, нотна бібліотека), несміливо ініціюють окремі інтерпретаційні пропозиції (іноді наслідуючи однокурсників), рідко пропонують елементи інтерпретації (деякі з них: темп, тембр, динаміка, аплікатура, артикуляція) без варіантів їх співставлення. За допомогою викладачів намагаються адаптуватися та справлятися зі хвилюванням перед та під час академічного виступу, у нових умовах виконання й навчання намагаються пристосувати свій попередній виконавський досвід до виконання творчих завдань. Відшукують у діалозі з викладачем характеристики музичних творів різних стилістичних спрямувань; опанували два твори українських авторів.

Незадовільного рівня сформованості музично-пізнавальної ініціативи досягли студенти, які проявили таке: під безпосереднім впливом викладача вирішують, яку невідому музику вивчати на фортепіано; не знають популярних українських фортепіанних творів; невідповідно реагують на звучання невідомих фортепіанних творів; у фортепіанній музиці, яку вивчають, обговорюють з педагогом або однокурсниками характер можливого емоційного відгуку, відповідного образно-емоційному змісту твору або зафіксованому у його назві. Разом з викладачем знаходять музичну інформацію (Інтернет, нотна бібліотека), не ініціюють інтерпретаційні пропозиції, виконують завдання викладача, без варіантів їх оновлення. Майже не справляються із необхідністю адаптуватися до академічного виступу, слабо піддаються зняттю хвилювання у нових умовах виконання та навчання, мають незначний попередній виконавський досвід; опанували один твір українського автора.

Після підрахунку результатів та виведення середньої арифметичної по всіх показниках отримано такі результати констатувального етапу дослідницької роботи. На вищому рівні опинились 4,9 % осіб, на середньому – 23,9 %, на низькому рівні – 51 % осіб, на незадовільному – 20,2 % студентів.

Формувальний експеримент проводився із майбутніми вчителями музики (у т. ч. числі іноземними) у природних умовах навчального процесу 2012-2014 рр. Інституту мистецтв НПУ ім. М.П. Драгоманова та ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського» (м. Одеса). До експериментальної групи було обрано 65 осіб, 67 осіб – до контрольної.

На I етапі активно застосовувались такі методи: самостійного пошуку музичної інформації, художньо-образного моделювання, «музично-

синонімічного» порівняння (використання музичних творів відповідної стилістики із власної фортепіанної програми та програми однокласників), адекватної сугестії, самооцінки, соціально-адаптованої рефлексії та інші.

На II етапі формувального експерименту застосовані **методами**: ознайомлення зі змістом психотренінгів, практичний психотренінг, соціально-психологічне тестування, самоаналіз отриманих результатів, аналіз та узагальнення власних спостережень, «перехресне» фіксування дій, складання власної адаптаційної програми з публічного виконання музичних творів на фортепіано та власного щоденника сугестивних станів.

На III етапі основними **методами** були: метод самостійного проектування, застосування власних методик та створення продуктів творчості, презентації набутого досвіду музично-пізнавальної ініціативи, метод врахування культурного контексту метод творчої імпровізації та інші.

Таблиця 1.

Результати формувального експерименту ЕГ (65 осіб)

Компоненти	Рівні сформованості (кількість осіб /%)			
	Високий	Середній	Низький	Недостатній
Усвідомлено-мотиваційний	40 / 61,5%	23 / 35,4%	2 / 3,1%	0 / 0%
Сугестивно-емоційний	39 / 60%	24 / 36,9%	2 / 3,1%	0 / 0%
Інтелектуально-творчої активності	37 / 56,9%	21 / 32,3%	5 / 7,7%	2 / 3,1%
Музично-пізнавальної зацікавленості	38 / 58,5%	27 / 41,5%	0 / 0%	0 / 0%
Особистісний музично-адаптаційний	28 / 43,1%	17 / 26,2%	11 / 16,9%	9 / 13,8%
Самостійно-продуктивний	37 / 56,9%	21 / 32,3%	4 / 6,2%	3 / 4,6%
Середнє арифметичне	37 / 56,9%	22 / 33,8%	4 / 6,2%	2 / 3,1%

У гістограмі представлено результати сформованості музично-пізнавального інтересу майбутніх учителів музики за показником середнього арифметичного за всіма компонентами та відповідними рівнями. На високому рівні опинились 56,9 % (4,9 % до експерименту); на середньому – 33,8 % (23,9 %); на низькому рівні – 6,2 % (51 %) та на недостатньому 3,1 % (20,2 %). Найбільш помітні зрушення відбулись на вищому рівні, що підтверджує ефективність запропонованої методики.

Після впровадження експериментальної методики з формування музично-пізнавальної ініціативи та перевірки її результатів методами

математичної статистики, за характеристиками коефіцієнта кутового відхилення Фішера високого рівня за всіма показниками критеріїв студенти контрольної та експериментальної групи у порівнянні мали такі.

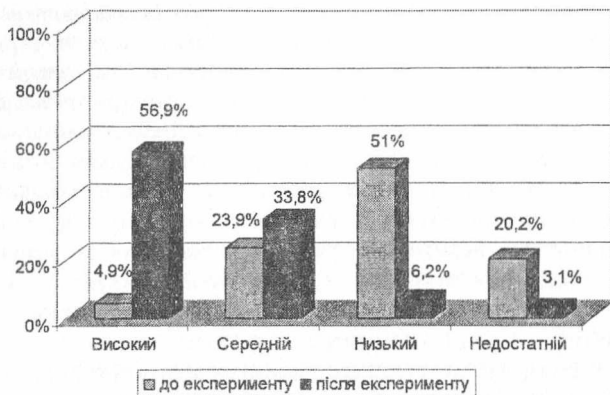

Рис. 2. Порівняльні результати до і після формувального експерименту ЕГ

За першим критерієм, дотримання власної установки щодо музично-пізнавальних потреб студенти КГ склали 36, 35 % осіб, а ЕГ – 63, 65% осіб; за другим критерієм, здатність до безпосередньої чуттєво-емоційної реакції на музичні твори українських авторів, студенти КГ – 42,95 % осіб, а ЕГ – 57,05% осіб; за третім критерієм, ступінь застосування власної творчої ініціативної позиції, КГ – 37, 65 % осіб, а ЕГ – 62,35% осіб; за четвертим критерієм, інтерес до пізнання української музики, КГ – 30 % осіб, а ЕГ – 70% осіб; за п'ятим критерієм, міра власної рефлексії (самопізнання) результату адаптації, КГ – 37, 2 % осіб, а ЕГ – 62,8% осіб; за шостим критерієм, ступінь збалансованості нового та відомого музичного матеріалу, КГ – 37,8% осіб, а ЕГ – 62,2% осіб.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано, що знайшло відображення у запропонованій методиці. Результати проведеного дисертаційного дослідження та розв'язання всіх поставлених задач дають підстави зробити наступні висновки:

1. На підставі проаналізованих ідей видатних філософів, психологів і педагогів і сучасних дослідників, враховуючи різні теоретичні підходи до визначення сутності поняття «пізнавальна ініціатива», було усвідомлено поняття «пізнавальна ініціатива» представлено його як спроможність адаптованої до інтелектуально-творчої активності особи, яка застосовує у соціумі усвідомлено або інтуїтивно власні нові ідеї відповідно до професійно

значущої системи інтересів. У його контексті подане авторське розуміння дефініції *«музично-пізнавальна ініціатива»* як спроможність адаптованої до музичної інтелектуально-творчої активності майбутнього вчителя музики, який застосовує у соціумі усвідомлено або інтуїтивно власні нові музично-пізнавальні ідеї щодо опанування фортепіано (у т. ч. українського репертуару) відповідно до фахової значущості системи його інтересів.

2. На основі аналізу і узагальнення філософсько-теоретичних положень (традиціоналістичний, раціоналістичний, феноменологічний напрями) розкрито шляхи педагогічного впливу на формування музично-пізнавальної ініціативи як спроможності адаптованої до інтелектуально-творчої активності особистості, що в свою чергу, обумовлює систему відповідних методів, спрямованих на позитивний результат навчання студентів: метод самостійного пошуку музичної інформації, художньо-образного моделювання, «музично-синонімічного» порівняння та презентації набутого досвіду музично-пізнавальної ініціативи.

3. Розкрито зміст та структуру музично-пізнавальної ініціативи творчої особистості майбутнього вчителя музики. Виокремлено шість **компонентів** у структурі пізнавальної ініціативи: *усвідомлено-мотиваційний, сугестивно-емоційний, інтелектуально-творчої активності, особистісний музично-адаптаційний, музично-пізнавальної зацікавленості та самостійно-продуктивний* та винайдені основні смислові характеристики цих компонентів для обґрунтування моделі формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики, що базується на наступних науково-теоретичних *підходах*: *суб'єктний, національно-спрямований, когнітивно-творчий, культурологічний та технологічний*, які, перебуваючи у постійній взаємодії забезпечують ефективність їх функціонування у визначеному в психології та застосованому нами *феноменологічному науковому напрямі*.

4. Для визначення стану сформованості музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики було розроблено критерії досліджуваного феномена: *дотримання власної установки щодо музично-пізнавальних потреб* з показниками: *міра власного бажання до ознайомлення з новою фортепіанною літературою, поінформованість щодо українського музичного репертуару; здатність до безпосередньої чуттєво-емоційної реакції на музичні твори українських авторів* з показниками: *міра адекватності реакції на безпосереднє художньо-образне навіювання музики, міра інтуїтивного відтворення в процесі опанування та виконання музичних творів українських композиторів; ступінь застосування власної творчої ініціативної позиції* з показниками: *міра активності у застосуванні невідомих раніше розумово-пошукових дій для отримання нової музично-виконавської інформації, ступінь ініціювання творчих орієнтирів власної інтерпретації невідомих музичних творів; інтерес до пізнання української музики* з показниками: *обсяг проаналізованих фортепіанних творів різних стилістичних напрямків, наявність досвіду виконання на фортепіано раніше невідомих творів; міра власної рефлексії (самопізнання) результату адаптації* з показниками: *відповідність самостійно обраних шляхів адаптації*

навчальним умовам, міра орієнтації у незнайомому фортепіанному репертуарі; *ступінь збалансованості нового і невідомого музичного матеріалу* з показником: обсяг вивченого музичного матеріалу, міра самостійності у прояві ініціативних дій. У результаті діагностики за комплексною оцінкою рівнів сформованості музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики засвідчено, що більшість студентів не досягали вищого рівня, а займали позиції на середньому, та низькому й недостатньому рівнях. Це дало підстави для застосування спеціально розробленої методики формування музично-пізнавальної ініціативи у студентів.

5. Для забезпечення ефективності формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики було обґрунтовано *педагогічні принципи*: спонукання усвідомленої мотивації щодо сприйняття загальнолюдських цінностей; врахування власної установки на створення внутрішніх стимулів самостійного просування до наміченої мети та результативності нових відкриттів; соціальної саморегуляції та вільного вибору фахових орієнтирів, відповідних культурно-освітній системі навчаючої держави; активізації інтелектуально-творчої ініціативи на основі врахування індивідуальних психологічних особливостей суб'єктів навчання; чуттєво-емоційної рефлексії в умовах інтеркультурного навчального музично-педагогічного середовища; послідовності у набутті музично-теоретичних знань та художньо-технологічних надбань у практиці оновлення змісту виконуваної фортепіанної музики.

На основі означених принципів у дослідженні розроблена модель формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано, що уможливилось за рахунок функціонування таких *педагогічних умов*: обґрунтування аксіологічної сутності музичного репертуару композиторів різних музичних культур; застосування комплексу сучасних технічних засобів отримання музичної інформації; спонукання прояву активної власної творчої ініціативи студентів; обов'язкове включення фортепіанних творів різної складності, стилістики та жанрів; заохочення ініціативи студентів стосовно власного відбору музичного матеріалу; створення педагогічних ситуацій підтримки інтуїтивних рішень іноземних студентів; підтримка ініціювання творчих проєктів.

6. У дослідженні представлено розробку поетапної методики формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання, яка була апробована під час формувального експерименту, який, відповідно, складався з трьох етапів: *навчально-пізнавальної самовизначеності, активізації інтелектуально-творчої виконавської ініціативи і проєктування та продукування власної ініціативної діяльності*.

На кожному з етапів застосовувались комплекси відповідних методів. На першому етапі – *навчально-пізнавальної самовизначеності*, ефективність забезпечувалась застосуванням відповідних методів: методи самостійного пошуку музичної інформації, ескізного відтворення у фортепіанних творах

українських стильових аллозій, художньо-образного моделювання, «музично-синонімічного» порівняння, адекватної сугестії щодо незнайомої музичної літератури.

На другому етапі – *активізації інтелектуально-творчої виконавської ініціативи*, використано такі **методи**: врахування культурного контексту щодо освітніх процесів, практичний психотренінг, соціально-психологічне тестування, самоаналіз отриманих результатів, аналіз та узагальнення власних спостережень, «перехресне» фіксування дій, метод соціально-адаптованої рефлексії, метод творчої імпровізації, складання власної адаптаційної програми для самовдосконалення з публічного виконання музичних творів на фортепіано та власного щоденника сугестивних станів.

На третьому етапі – *проектування та продукування власної ініціативної діяльності* успішність процесу забезпечила така низка **методів**: самостійного проектування, застосування власних методик, створення продуктів творчості, презентації набутого досвіду музично-пізнавальної ініціативи.

Чітко організований процес експериментальної роботи на всіх етапах забезпечив цілеспрямоване формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики, про що засвідчили значні позитивні зрушення у процесі навчання та визначення самоусвідомленості своїх ініціативних дій у фортепіанному навчанні.

7. Перевірка ефективності отриманих результатів експериментальної роботи здійснювалась на основі аналізу отриманих кількісних та якісних показників, порівняння їх із результатами контрольної групи.

Внаслідок запропонованої експериментальної методики у студентів експериментальної групи намітилась стабільна позитивна динаміка по всіх компонентах формованого феномена, що дозволило зробити висновок про ефективність упровадженої методики формування музично-пізнавальної ініціативи, а обробка статичних даних методами математичної статистики підтвердила достовірність отриманих результатів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань, що стосуються формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики. Потребує спеціальних досліджень вивчення специфіки формування музично-пізнавальної ініціативи в умовах вокально-хорового навчання та вивчення музично-теоретичних дисциплін.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. *Чжан Лей*. До проблеми художньої інтерпретації фортепіанних творів майбутніми вчителями музичного мистецтва / *Чжан Лей* // Науковий вісник. Випуск № 7–8. – Одеса: ПНПУ, 2012. – С. 158–163.
2. *Чжан Лей*. Сутність пізнавальної ініціативи студента як науково-теоретичної категорії / *Чжан Лей* // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики. – Вип. 19 (29). – Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 71 – 73.

3. *Чжан Лей*. Витоки усвідомлення піаністами пізнавальної ініціативи як навчальної категорії в українській філософії / *Чжан Лей* // Наука і освіта. – № 7. – Одеса: ПНПУ, 2014. – С. 184 – 187.
4. *Чжан Лей*. Теоретичні основи дослідно-експериментальної роботи з формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики Китаю / *Чжан Лей* // Науковий вісник. Випуск № 9–10. – Одеса: ПНПУ, 2014. – С. 151 – 155.
5. *Чжан Лей*. Результати експериментальної роботи з формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики Китаю / *Чжан Лей* // Науковий вісник. Випуск № 11–12. – Одеса: ПНПУ, 2014. – С. 3 – 9.
6. *Чжан Лей*. Научно-методические аспекты формирования творческой адаптации пианистов к исполнительской деятельности / *Чжан Лей* // Педагогика и современность. – М.: Перо. – № 4. – 2013. – С.98 – 102.

Матеріали конференцій:

1. *Чжан Лей*. Розвиток естетичного інтересу у студентів-музикантів засобами вивчення творчості віденських класиків: матеріали конф. Молодих вчених та студентів. Ч.2. Художньо-естетичне виховання молоді в умовах сучасних інформаційних процесів і технологій. – Одеса: Науковець, 2011. – 43 – 44 с.
2. *Чжан Лей*. Педагогічні умови формування музично-пізнавальної ініціативи майбутнього вчителя музики в сучасному інтерсуб'єктному фортепіанному навчанні : Матеріали міжнар. наукової конференції «Мистецька освіта: традиції і новації», Мелітополь. 16-17 жовтня. – Мелітополь, 2014 р. – 58 – 60 с.
3. *Чжан Лей*. Розвиток творчої ініціативи в процесі українського фортепіанного музичного репертуару іноземними студентами : матеріали Міжнар. конф. «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції». – Суми: СДУ, 2013. – 205 – 207 с.
4. *Чжан Лей*. Етапи формування пізнавальної ініціативи у китайських студентів у процесі фортепіанного навчання : за матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції-семінару «Мистецька освіта в Україні : проблеми теорії і практики». Київ. 27-28 лютого. – К.: НПУ, 2014. – 89 – 90 с.
5. *Чжан Лей*. Діагностика рівнів сформованості музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики : XI Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О.П. Рудницької. Вип.5 (9). – Чернівці: Зелена Буковина, 2014 р. – 265 – 268 с.

АНОТАЦІЇ

Чжан Лей. Формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2015.

У дисертації досліджувалась проблема формування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики (у т. ч. іноземних). Здійснено методологічний аналіз наукової літератури з визначеної проблеми; розкрито зміст і сутність й надане власне трактування музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики; обґрунтовано феноменологічний науковий напрям, визначено науково-теоретичні підходи, принципові положення та адекватні педагогічні умови, які обумовили виокремлення структурних компонентів (усвідомлено-мотиваційний, сугестивно-емоційний, інтелектуально-творча активність, музично-пізнавальна зацікавленість, особистісно музично-адаптаційний, самостійно-продуктивний).

Науково обґрунтовані розроблені критерії оцінки сформованості виокремлених компонентів та їх показники, відповідні рівні сформованості музично-пізнавальної ініціативи майбутніх учителів музики. Визначено та застосовано система методів відповідно змісту поетапної методики формування музично-пізнавальної ініціативи; експериментально перевірено ефективність запропонованої методики та доцільність її реалізації у навчальній та практичній самостійній діяльності.

Ключові слова: музично-пізнавальна ініціатива, філософсько-культурологічний контекст, музична освіта, поетапна методика.

Чжан Лей. Формирование музыкально-познавательной инициативы будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2015.

В диссертации исследовалась проблема формирования музыкально-познавательной инициативы будущих учителей музыки (в т. ч. иностранных). Осуществлен методологический анализ научной литературы по избранной проблеме; раскрыто ее содержание, сущность и предложена собственная трактовка музыкально-познавательной инициативы будущих учителей музыки; обосновано феноменологическое научное направление, определены научно-теоретические подходы, принципы и адекватные педагогические условия, которые обусловили обозначенные структурные компоненты

(осознанно-мотивационный, суггестивно-эмоциональный, интеллектуально-творческой активности, музыкально-познавательной заинтересованности, личностный музыкально-адаптационный, самостоятельно-продуктивный).

Научно обоснованы разработанные критерии оценки сформированности выделенных компонентов и их показателей, соответствующие уровни сформированности музыкально-познавательной инициативы будущих учителей музыки. Теоретически обоснована представленная система методов, соответствующая содержанию поэтапной методики формирования музыкально-познавательной инициативы; экспериментально проверена эффективность предложенной методики и целесообразность ее реализации в учебной и практической самостоятельной деятельности.

Ключевые слова: музыкально-познавательная инициатива, философско-культурологический контекст, музыкальное образование, поэтапная методика.

Zhang Lei. Forming Music and Cognitive Initiative Future Music Teacher in the Piano training process. – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.02 - theory and methods of musical training. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2015.

The thesis examines a problem of formation of cognitive initiative future music teacher (including the student from other country) in the piano training process. Done theoretical and methodological analysis of the literature on a particular problem; revealed the essence of cognitive initiative of future music teacher based on theoretical characteristics of meaning the concept of "cognitive initiative" and present soft-meaning of "music-cognitive initiative"; defined scientific approaches, principles, influential factors that caused the separation of structural components (realizing-motivational, suggestive-emotional, cognitive and creative activity, music-cognitive interesting, personality music-adaptation, self-productive).

Scientifically proved developed criteria and their indices are equal to formed of cognitive initiative future music teacher and structural components, corresponding levels formed of music-cognitive initiative future music teachers.

Defined and used the methodical system in conformity to the content of every stage of formation of music-cognitive initiative future music teachers; experimentally verified the effectiveness of the proposed method and practicability of its implementation in practical educational them-self activity.

Key words: music-cognitive initiative, psychological-cultural context, music education, special methodic.

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова

100304279